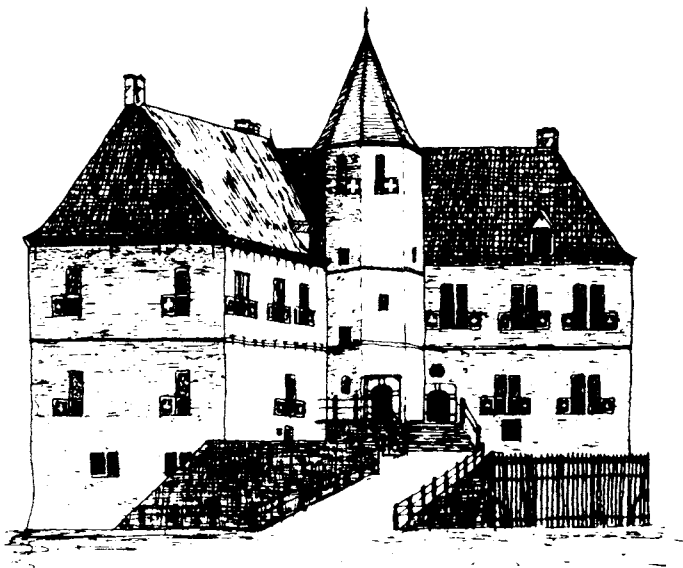

VORDENSE KRONYCK

VERENIGING 'OUD VORDEN'
te Vorden

35^e jaargang, no. 2, december 2016

VORDENSE KRONYCK

Vordense Kronyck is het verenigingsblad van de oudheidkundige vereniging Oud Vorden. Het stimuleren van de belangstelling voor en verbetering van het inzicht in de geschiedenis van de vroegere gemeente Vorden behoren tot de taken die de vereniging zich ten doel heeft gesteld. Het bevat bijdrages van personen die onderzoek hebben gedaan naar diverse aspecten van de lokale geschiedenis en vervolgens hun bevindingen op schrift hebben gesteld. Daarnaast streeft zij ernaar om zaken van cultuurhistorisch belang, zoals historische bouwwerken, folkloristische gebruiken en het lokale dialect van het Nedersaksisch te behouden.

De Vordense Kronyck verschijnt twee maal per jaar en het bevat zo mogelijk ook artikelen die geschreven zijn in de lokale variant van het Nedersaksisch. Concept-artikelen kunnen worden aangeleverd door zowel leden als niet-leden. De Redactie van de Vordense Kronyck beslist in overleg met auteur(s) over plaatsing, c.q. eventuele aanpassingen.

Artikelen, of gedeelten daarvan, mogen worden overgenomen onder bronvermelding en met schriftelijke toestemming van de oudheidkundige vereniging Oud Vorden. De vereniging is opgericht op 30 maart 1981.

Lidmaatschap

Het lidmaatschap staat open voor een ieder die belangstelling heeft voor, of zich op enigerlei wijze verbonden voelt met Vorden en haar geschiedenis. Het lidmaatschapsgeld bedraagt bij een dubbel lidmaatschap € 25,- en € 20,- voor een enkel lidmaatschap. De vereniging is ANBI-gecertificeerd.

Bestuur

Voorzitter	W. Ruiterkamp	T: 0575 – 55 54 55;	E: ruiterkamp.wim@hetnet.nl
Secretaris	mw. A. Menkveld- Wullink	Dorpsstraat 2, 7251 BB Vorden T: 0575 – 55 33 70;	E: info@oudvorden.nl
Penningmeester	G. Vlogman	T: 0575 – 55 25 42;	E: gerritvlogman@gmail.com
Leden	mw. E. Steeman J.G.M. Berentsen R.J. van Overbeeke H.W. Rossel G.H. Vaags	T: 0575 – 55 21 66; T: 0575 – 55 33 68; T: 0575 – 55 14 95; T: 0575 – 55 28 28; T: 06 – 51 38 00 97;	E: es.steeman@gmail.com E: info@janberentsen.nl E: rjvanoverbeeke@gmail.com E: hennie@rossel.nu E: info@ghvaags.nl
Redactie Vordense Kronyck	W.F. Jansen H.J. Reindsen H.W. Rossel	T: 0575 – 52 67 98; T: 0575 – 55 21 04; T: 0575 – 55 28 28;	E: w.f.jansen@upcmail.nl E: a.reindsen@gmail.com E: hennie@rossel.nu
Ledenadministratie	J.G.M. Berentsen	T: 0575 – 55 33 68;	E: info@janberentsen.nl
Oplage ISSN-nummer	325 exemplaren 1383-049X		
Website	www.oudvorden.nl		
Bankrelatie	Rabobank, rekeningnummer: NL74 RABO 0366406523, t.n.v. Vereniging Oud Vorden		

oudheidkundige Vereniging
oud Vorden

te Vorden

Vordense Kronyck

35^e jaargang, no. 2, december 2016

VAN ONZE VEURZITTER

Beste lezers,

Veur oe lig weer een nije Kronyck, vol met heel interessante artikelen.

't Begint met völle Verenigingsniejs, zoas verslagen van de excursies en 't berich dat de schoolverlaoters 1975 van de schole op 't Hoge een bedrag van Euro 205,19 hebt oaver-emaakt naor Old Vorden as oaverschot van een reünie umdat ze "als Vordenaren en oud-Vordenaren een band met Vorden hebben". Een bizunder gewaardeerd gebaar.

De vraoge van onze eerste veurzitter Henk Wullink in de eerste Kronyck, in juli 1981, of een paol an de weg naor De Belten een grenspool is, wödt beantwoord deur A.C.J. Viersen, die ons een mooi oaverzich gif van de grenzen zoas die d'r waren tussen scholtamt, schependom en marke. De uitkomst mo'j zelf maor leazen.

Arno Overmars en Gerda Rossel hebt de geschiedenis uut-ezoch van 't huus an de Zutphenseweg waar notaris Rombach as laatsten hef e-woond. Dat doet ze an de hand van een achttal gegevens, deels uut 't archief Overmars. Toch blieft d'r nog enkele vraogen onbeantwoord met een vraoge an de leazers.

Wim Jansen löt op gegevens van Henk Wiekart zien dat de familie oorspronkelijk uut Frankriek kump en daor Wicar(t) heetten en eur eigen familiewapen hebt. At ze vanuut Zutphen in 't begin van de vörige eeuw naor Vorden komt is vader Barend schoenmaker. Zoon Jan wödt kapper in de zaak an de Kerkstraote. Wieter kö'w leazen oaver 't olde kappersgereedschap en 't leaven van Henk en zien vrouw Jo.

An't ende is er nog een stuksken van Henk Vaags samen met Hendrik Mulder, van ProWonen, over het herbouwen van 't Wehme-poortje op 't terrein van De Wehme, noe Wehmepark, bie 't nije gebouw Wehmehof.

Dat onze website ook in 't butenland bekeken wödt, he'w dit naojaor e-zien. Wi'j kregen een bericht van twee breurs Brinckerhoff uut Amerika die dachten dat de familie van de boerderieje Brinkerhof, Heegherhoek 2, kwam. Eén breur werkt in Duutslan en d'n anderen was d'r op vakantie. En dus wollen ze graag de boerderieje bekieken en van Old Vorden heurn of wi'j nog wat meer oaver de familieachtergrond wissen. En alhoewel wi'j eur dudelijk hebt e-maakt dat 't niet annemelijk te maken is dat de familierelatie met de boerderieje besteet, he'w ze ontvangen en eur onze kennis vanuut de kerkelijke registers en de geschiedenis van de boerderieje verteld. Natuurlijk mos de boerderieje bekeken worden; en d'r moss'n natuurlijk ok völle foto's e-maakt worden.

Op dit moment he'w trouwens op onze website gemiddeld zo'n 70 geïnteresseerde kiekers per dag.

Namens 't bestuur wens ik oelle allemaole goeie kerstdagen en veur 't nije jaor, völle heil en zegen.

Wi'j hopt mekare weer tegen te kommen bi'j de niejaorsvesite op 10 januari 2017.

Goed gaon,
Wim Ruiterkamp

VERENIGINGSNIEUWS

Wim Jansen erelid

Tijdens de Jaarvergadering op 24 februari 2016 is Wim Jansen benoemd tot erelid, nadat bij de Niejaarsvesite op 8 januari 2016 het bestuursvoorstel hierover unaniem was ondersteund door de aanwezige leden.

Wim Ruiterkamp overhandigde onder instemmend applaus Wim Jansen de hierbij behorende oorkonde. Deze geeft een beschrijving van de vele activiteiten die Wim voor Oud Vorden heeft gedaan en nog steeds doet.

Dit erelidmaatschap is een uiting van waardering en dank namens de vereniging aan dhr. Wim Jansen voor zijn langjarig historisch- en genealogisch onderzoek en de uitgebreide documentatiewerkzaamheden die hij heeft verricht, waarover uitgebreid in de Vordense Kronyck en op onze website is gepubliceerd. Hiermee heeft hij een onschatbare hoeveelheid documentatie beschikbaar gemaakt voor leden en andere belangstellenden en onze vereniging mede hierdoor grote bekendheid verschaft. Verder heeft hij de vereniging als bestuurslid gediend.

Ter illustratie las de voorzitter een e-mail voor uit Canada als bevestiging van de betrokkenheid van Wim Jansen bij de vereniging. Hierbij een deel van het bericht.

Geachte mijnheer Wim Ruiterkamp

Enige tijd geleden had ik een mail gestuurd naar de Vereniging Oud Vorden met vragen over Vorden en over mijn voorouders die daar in de jaren 1700 en 1800 gewoond hebben. Ik kreeg onmiddellijk bericht terug van Wim Jansen met antwoorden en verdere informatie over oud Vorden.

Dit heeft geleid tot een bijzondere interessante en persoonlijke correspondentie waarin Wim Jansen veel van mijn vragen over Vorden en over het leven in Vorden van die tijd heeft beantwoord.

Het lijkt als of we elkaar al jaren kennen!

Ik vond het daarom erg leuk om te lezen op de website Vereniging Oud Vorden van de benoeming van Wim Jansen tot erelid wegens zijn grote verdiensten voor de vereniging.

In de afgelopen maanden heb ik persoonlijk kunnen ervaren de ijver, belangstelling en liefde van Wim voor het oude dorp Vorden en het werk van de vereniging Oud Vorden.

Ik wil u daarom van harte feliciteren met Wim Jansen en zijn benoeming tot erelid. Het is mijn hoop en wens dat hij de Vereniging Oud Vorden nog vele jaren op deze wijze van dienst mag zijn.

Met hartelijke groeten uit het verre Canada

Gerard J. Nordeman

Smithville, Ontario.

Wim Jansen bedankte aan het eind de aanwezigen voor het ontvangen eerbewijs.

Lijst van schenkingen

28-10-2015	Veilingcommissie	Hackfortermolen (tekening)
28-10-2015	Veilingcommissie	Boekje verkoop grond Hackfort
28-10-2015	Hennie Rossel	Concepten van boek BEDRIJVIGHEID IN VORDEN
28-10-2015	Henna ter Vrugt-Tiessink	Foto oprichters Boterfabriek Statuten Boterfabriek
27-01-2016	Erven Bochelma	Boekhouding van het agrarisch bedrijf Het Ham
02-02-2016	J.W. Sloetjes	Ingelijst getuigenschrift
02-02-2016	Gerard Klunder	Huisnummering
02-02-2016		DVD Hackfort
14-04-2016	Henna ter Vrugt-Tiessink	Huisregelementen Coöp. Landbouwvereniging Vorden
27-09-2016	Wijlen F. Hogenkamp	Een aantal boeken
27-10-2016	G. Emsbroek	Gelderland, Propaganda-uitgave

Een bijzondere schenking

Op 4 september is er een reünie geweest van de schoolverlaters 1975 van school 't Hoge. Bij de afhandeling werd geconstateerd dat er een bedrag was overgebleven. Hans Groot Enzerink schrijft ons hierover:

Daar we allemaal als Vordenaar en oud-Vordenaren een band met Vorden hebben, heeft een gift aan een lokaal doel de voorkeur.

Hebben net Euro 205,19 overgemaakt naar OUD VORDEN.

(Hans Groot Enzerink)

NOTULEN JAARVERGADERING 25 MAART 2015, BIJ DE HERBERG

Opening

Voorzitter Wim Ruiterkamp opent de vergadering en heet iedereen welkom.

Notulen jaarvergadering 25 maart 2014 Anja Menkveld leest ze voor. Ze worden goedgekeurd.

Jaarverslag 2014-2015

Anja leest het jaarverslag voor (deze is opgenomen in het 1e nummer van de Kronyck 2015).

Er wordt een moment van stilte in acht genomen voor de overleden leden.

Financieel Jaarverslag

Penningmeester Gerrit Vlogman geeft een toelichting m.b.v. beamer en projectiescherm. We hebben een vermogen van € 47.612. In 2014 was er een exploitatietekort van €1900. Van de vaste jaarlijkse uitgaven noemt Gerrit: huur Voorde: € 2800. Lezingen : €1288. Uitgifte Kronyck: €2.430,- (dit jaar een wat hoger bedrag i.v.m. aanschaf postzegels en dikkere uitgave).

Gerrit laat ook de begroting van 2015 zien. Geen grote verschillen met 2014. De nota voor de contributie wordt vanaf nu in juni verstuurd, zodat in september de betalingen binnen zijn.

Verslag kascommissie

Ben Wullink en Jan Olthaar hebben de financiële stukken gecontroleerd en in orde bevonden. Ben stelt voor het bestuur te dechargeren voor het gevoerde beleid over het afgelopen verenigingsjaar. De leden van de kascommissie hebben wel een opmerking: Elk jaar is er een tekort op de begroting. Ze stellen voor een activiteit te ontplooiën, die geld oplevert voor de vereniging. Bijvoorbeeld het organiseren van een boekenmarkt. Het bestuur denkt over het voorstel na.

Jan Olthaar stopt als kascommissielid. Ben Wagenvoort neemt zijn plek in. Bennie Rondeel wordt reserve kascommissielid. Jan wordt bedankt met en applaus.

Bestuursverkiezing

Wim Ruiterkamp en Jan Berentsen zijn aftredend en herkiesbaar. Ze worden herbenoemd door de leden met een applaus.

Gerrit Eskes stopt na 9 jaar in het bestuur te hebben gezeten als bestuurslid. Hij gaat wel door met de distributie van de Kronycken en hij blijft lid van de fotocommissie. Wim bedankt Gerrit voor al het gedane werk en geeft hem een cadeaubon. Riek, zijn vrouw ontvangt een mooie bos bloemen. Ze heeft samen met Gerrit vele jaren nieuwjaarsrolletjes gebakken voor onze Nieuwjaarsvisite.

Rondvraag

Wim Sloetjes vraagt of het bestuur niet uit een oneven aantal personen moet bestaan. Wim antwoordt dat dit misschien wel zo is, maar dat we voorlopig met 8 personen verder gaan.

Sluiting

Wim Ruiterkamp sluit de vergadering.

(notulist Anja Menkveld)

VERSLAG COMMISSIEVERGADERING VERENIGING OUD VORDEN, 17 NOVEMBER 2015

Aanwezig: G. Rossel, G. Hoftijzer, R. van Overbeeke, R. Ilbrink, G. Vlogman, N. Meijer, J. Bouwmeester, W. van Til, J. Berentsen, E. Steeman, W. Jansen, G. Klunder, H. Rossel, H. Reindsen, H. Wiekart, G. Eskes, W. Ruiterkamp en A. Menkveld.

Archiefcommissie:

De commissie bestaat momenteel uit vijf leden: Rob van Overbeeke (voorzitter), Jan Olthaar, Ben Wagenvoort, Yvonne Hartman en Everdien Steeman. In bezit zijn momenteel: 389 boeken, 253 documenten en 24 mappen met krantenknipsels. Er komen weinig bezoekers op de eerste dinsdag van de maand. De commissie ontvangt veel schenkingen. De meeste vragen komen binnen via de mail. De commissie oppert het idee om mensen in te schakelen, die geschonken materiaal/boeken nader bekijken, het uitdiepen en er gegevens uithalen die interessant zijn. Deze kunnen dan evt. op de site geplaatst worden. Hennie Rossel vraagt of er ook informatie in het Engels op de website gezet kan worden (voor mensen die geëmigreerd zijn naar Engelstalige landen) Wim probeert dit toe te voegen. Bezoekers van de site kunnen hiervoor dan een icoon aanklikken.

Boerderijcommissie:

Deze commissie bestaat uit vier leden: Gerda Rossel (voorzitster), Gerard Klunder, Joke Bouwmeester en Han Bruggert. (slapend lid) Er staan nu 591 boerderijen op de lijst. De boerderijen in de Wildenborch en Hackfort zijn beschreven. In 2 jaar tijd zijn 112 boerderijen gedaan. Van deze boerderijen is 20% nog in gebruik als boerderij. 10% van de al beschreven boerderijen bestaat niet meer. De boerderijen gelegen in Delden en Linde moeten nog beschreven worden.

Han Bruggert is de winnaar van de boerderijenquiz. Als prijs ontvangt hij het boek: Boeren in Nederland.

Fotocommissie:

Deze commissie bestaat uit zes leden: Rinus Ilbrink (voorzitter), Jan Berentsen, Gerrit Eskes, Wim Jansen, Henk Wiekart en Gerard Hoftijzer. Wim Jansen wil graag stoppen. Joop van Druten is gevraagd als nieuw lid. Nog even afwachten. Wim Regelink (Vierakker en Wichmond) en Marietje Huitink (Kranenburg) leveren veel foto's aan.

Er staan momenteel 6000 foto's en 2200 ansichtkaarten op de website. In januari 2016 start de fotorubriek in Contact weer.

Het duurt 1 à 1 ½ jaar om alle Contacten te scannen. Vanaf 1954 is alles compleet. Er is € 8000,- ontvangen voor de scanner en andere onkosten. De scanner is besteld. De plek waar de scanner neergezet wordt is nog niet duidelijk, eventueel bij de Rabobank. Er zijn 15 vrijwilligers, die gaan helpen met het scannen. Als er een jaargang klaar is, wordt deze meteen op de website geplaatst.

Gegevens verzamelen van foto's kost veel tijd. Ook films zijn welkom. Deze kunnen dan ook op de site gezet worden.

Genealogiecommissie:

Deze commissie bestaat uit vijf leden: Wim Ruiterkamp (voorzitter), Wim van Til, Nelly Meijer, Wim Jansen en Henriette de Swart. Het doel van deze commissie is middels stamboomonderzoek het dorp Vorden in kaart brengen ten tijde van 1810-1920. Huidige situatie: 7900 personen, 3100 gezinnen en 132 stambomen zijn vastgelegd. De commissie komt eens per maand samen. Informatie wordt in toenemende mate van internet gehaald.

Redactie Kronyck :

Deze commissie bestaat uit drie personen: Hennie Rossel (voorzitter), Hennie Reindsen en Wim Jansen.

Voorstel: In de Kronyck van juni 2016 een artikel over de geschiedenis van onze vereniging opnemen. (i.v.m. met het 35-jarig bestaan van de vereniging)

Rondvraag:

- G. Hofijzer meldt dan hij alle bladen van Contacten vanaf 1996 digitaal heeft.
- H. Wiekart geeft als tip om historische zaken in Vorden te vergelijken met het hedendaagse (naar een Zutphens voorbeeld: Kijk eens om je heen). Eventueel een wandeling door de Dorpsstraat, toen/nu?
- W. Jansen vraagt naar boerderij Nijenhuis aan de Hoekendaalseweg. Deze is al beschreven: afgebrand in 1921.
- W. Ruiterkamp wil graag dat er een tweede persoon komt, die de website kan beheren. Wim zorgt voor een wervend artikel in weekblad Contact.

(notulist Anja Menkveld)

JAARVERSLAG 2015 - 2016

Op **zaterdag 16 mei 2015** gingen er 21 leden op stap met de bus naar het textielmuseum in Bocholt in Duitsland. 's Morgens vond er een rondleiding plaats langs prachtige weefgetouwen en indrukwekkende stoommachines. Na een uitstekend verzorgde warme lunch werd er een bezoek gebracht aan het historische spinnerijcomplex. Hier was ook een uitgebreide presentatie van de kleding gedragen door de Duitse bevolking ten tijde van het nationaalsocialistische tijdperk.

Op **29 september 2015** heeft de heer Ab Boers een interessante presentatie gehouden over: "Oproer en opstand in Vorden in 1713." Dit naar aanleiding van het boek van Ben Wullink.

Op **10 oktober 2015** zijn we met een twintigtal leden naar Zutphen geweest. In maart had de heer Henk Demoed een lezing gehouden over de geschiedenis van Zutphen. Onder leiding van twee gidsen maakten we een mooie wandeling langs monumenten, kerken en hofjes. Als afsluiting nuttigden we een drankje in het museumhotel 's Gravenhof.

Op **11 november 2015** hield de heer Wim Jansen een presentatie over de IJsselhoeven. Hij vertelde over de bouwgeschiedenis van boerderijen en het gebruik van de verschillende materialen door de tijden heen. Ook boerderij De Zelst aan de Zelstweg kwam uitgebreid aan de orde.

De Nieuwjaarsvisite op **7 januari 2016** werd verzorgd door onze eigen fotocommissie. Er waren presentaties over de Dorpsstraat, buurtschap Delden en er werden mooie ansichtkaarten, die ook op de website te vinden zijn getoond. Na de pauze was er een spannende fotoquiz. We genoten van de oliebollen, dit jaar gebakken door Jan Kieskamp en er waren heerlijke nieuwjaarsrolletjes gebakken door de familie Jansen, de familie Eskes, mevr. Rossel, mevr. Klein Geltink en mevr. Kok

Op **24 februari 2016** wordt de jaarvergadering gehouden. Aansluitend zal de heer Ben Wagenvoort uit Eefde een presentatie houden over Meester Heuvel.

Het ledental bedraagt op 1 januari 2016: 408 en 1 erelid.

Het afgelopen verenigingsjaar zijn ons de volgende leden ontvallen:

Dhr. H. Regelink	Julianalalaan 3	23-01-2015
Dhr. A.L. Velhorst	Het Wiemelink 11	21-02-2015
Mevr. E.A.J. Voskamp-Hemeltjen	Het Wiemelink 1	03-03-2015
Dhr. H.J. Rouwenhorst	Mispelkampdijk 9	14-03-2015
Dhr. H. van der Weij	Wilhelminalaan 22	mei 2015
Dhr. N.S. Blom	Almenseweg 47	11-05-2015
Dhr. H.A. Albers	Berkenlaan 154 Silvolde	03-06-2015
Dhr. H. Gosselink	Beatrixlaan 10	20-06-2015
Dhr. J. Bosch	Christinalaan 7	30-09-2015
Mevr. W.J. Tjoonk-Vriezen	Schimmeldijk 2	20-10-2015

ONZE JAARLIJKSE EXCURSIE

Onze bestuursleden Rob van Overbeeke en Henk Vaags hadden voor ons jaarlijkse reisje een trip naar Giethoorn georganiseerd en wel op zaterdag 21 mei.

Op deze zonnige dag stond er voor ons een touringcar gereed op de parkeerplaats bij de Aldi en aangezien iedereen die zich had opgegeven keurig op tijd aanwezig was, konden we dus ook op tijd, om 9 uur vertrekken.

Aangekomen in Giethoorn stond de verse koffie al voor ons klaar en daarna werd er ingescheept in een grote punter met overkapping. Daarin was plaats voor ons hele gezelschap en zo kon de tocht door “Het Venetië Van Het Noorden” een aanvang nemen. De prachtige boerderijen lagen er als een plaatje bij met hun keurig aangelegde tuinen en soms mooie beeldengroepen. We volgden vanaf Zuideinde de Dorpsgracht in noordelijke richting.

Tegen twaalf begon het al behoorlijk druk te worden op het water en uit veiligheidsoverwegingen is er op de meeste vaarwegen eenrichtingsverkeer ingesteld. Lichte aanvaringen deden zich meerdere malen voor, maar aangezien iedereen in dezelfde richting vaart veroorzaakt dat eigenlijk geen schade. Het levert wel vaak bedremmelde gezichten op van voor het eerst een bootje besturende toeristen, die de stuurmanskunst nog niet helemaal machtig zijn, maar een verontschuldigende glimlach is eigenlijk altijd voldoende.

Leuk was het om te ervaren hoe onze jeugdige schipper en gids Jasper, een geboren en getogen Giethoornse en bijna op het water geboren, met onze grote punter zijn weg zocht tussen het gekrioel van bootjes, bestuurd door toeristen. Met een brede lach op zijn jolige gezicht en hier en daar een knipog naar een bekende op de oever, zocht hij, zonder ook maar één blijk van ergernis, zijn weg. Ondertussen werden wij door hem uitstekend op de hoogte gehouden van al het bijzondere en vermeldenswaardige op onze route.

De Dorpsgracht mondt uit in een fors meer, het Bovenwilde geheten en hier vervolgden wij onze tocht in een zalige zee van ruimte. Terug ging het over het meer naar Zuideinde, waar een warme lunch op ons stond te wachten.

Na de benen nog even gestrekt te hebben, gingen we opnieuw aan boord van onze megapunter en stond een bezoek aan museumboerderij 't Olde Maat Uus' op het programma. Om daar te komen, moest onze schipper Jasper toch even een huzarenstukje uithalen, het museum lag namelijk net buiten onze route. Er waren twee mogelijkheden om daar te komen: een lange tocht weer helemaal door de Dorpsgracht en over het meer, of 100 meter achteruit varen tegen de meute in, om zo bij het museum te komen. Jasper koos natuurlijk voor het laatste.....

Het museum toont, onder andere, de geschiedenis van het Dorp Giethoorn inclusief de vervening, waardoor deze streek langzamerhand geworden is, tot wat het nu is: heel interessant.

Terug bij het botenverhuurbedrijf werd ons eerst nog weer wat te drinken aangeboden, waarna tegen 4 uur te terugreis werd aanvaard. Tegen zessen waren we weer terug in Vorden en konden we terugzien op een prachtige en gezellige dag.

Vanzelfsprekend werden de beide organiserende bestuursleden hartelijk bedankt voor hun vele werk.

(Wim Jansen)

Andere foto's gemaakt tijdens de excursie zijn op de website van Oud Vorden te bekijken.

NAJAARSEXCURSIE NAAR DE ZELST EN HET BOSMANSHUIS

De najaars-excursie op zaterdag 8 oktober 2016 werd dit jaar verzorgd door de Boerderijencommissie, in samenwerking met dhr. Wim Jansen, historisch bouwkundige van de Stichting IJsselhoeven. Op het programma stonden een bezoek aan twee historische boerderijen in Vorden, de Zelst (Zelstweg 1; eerste vermelding 14e eeuw) en het Bosmanshuis (Baakseweg 3; eerste vermelding 17e eeuw).

Tegen 2 uur kwamen zo'n 50 deelnemers op 2 of 4 wielen aan bij woonboerderij de Zelst in Veldwijk, waar Peter Schimmel en San Smeets zo vriendelijk waren om ons te ontvangen tussen alle verbouwingswerkzaamheden door.

De middag werd geopend door Gerard Klunder (Boerderijencommissie), die aan de hand van een 3D-animatie de verschillende bouwfases van de Zelst aanschouwelijk maakte, van een traditionele vakwerkboerderij met oversteek en onderschoer, tot de moderne woonboerderij van heden. Hierop leidde Wim Jansen ons rond en gaf uitleg over allerlei bouwkundige details van het huis en de schuur waaraan de verschillende bouwstadia en de ouderdom van de boerderij zijn af te lezen. Vooral interessant was zijn observatie – o.a. aan de hand van de gebintstructuur – dat er vroeger een zgn. herenkamer aan de boerderij moet hebben gezeten.

Vervolgens verplaatste het gezelschap zich rond 3 uur naar het Bosmanshuis in Hackfort, waar Egbert en Janneke Harmsen een melkveebedrijf hebben en waar Janneke een winkeltje houdt met biologische producten. Ook hier leidde Wim Jansen ons weer rond, o.a. aantennend dat het dwarshuis in de 19e eeuw vóór de oude boerderij is geplaatst, om tenslotte bij de oude schuur met de verrassende onthulling te komen dat dit de oorspronkelijke boerderij moet zijn geweest. Het laatste onderdeel van de excursie had plaats in de grote keuken, de voormalige gelagkamer van het Bosmanshuis.

Na alle bouwkundige details werd de middag hier afgesloten met een verhaal van Joke Bouwmeester-Tjoonk (Boerderijencommissie) over alle bewoners van het Bosmanshuis door de tijden heen, vanaf de 17e eeuwse bewoner Jan in de Busch, naar wie de plaats vernoemd is. Het was tevens een persoonlijk verhaal omdat haar eigen familie van het begin van de 19e tot het midden van de 20e eeuw op het Bosmanshuis gewoond heeft en zij hier zelf een groot deel van haar jeugd heeft doorgebracht.

De middag werd afgesloten in de Keuken van Hackfort, aan de overkant van de weg, waar nog wat gedronken en nagepraat kon worden.

Foto's van deze excursie zijn te bekijken op de website: www.oudvorden.nl/fotogalerij/category/20-najaarsexcursie-2016

en voor wie geïnteresseerd is in de historie van beide boerderijen, zie: www.oudvorden.nl/boerderijen/zelstweg/zelstweg-1-detail en www.oudvorden.nl/boerderijen/baakseweg/baakseweg-3-detail

(Gerda Rossel)

EEN LIMIETSCHIEDINGSPAAL

A.C.J. Viersen

Wie van de parkeerplaats van het landgoed De Belten, aan de Wildenborchseweg, over de smalle verharde weg naar het pinetum wandelt, ziet op ongeveer honderd meter van het landhuis, in de berm aan de rechterkant, een vierkante hardstenen paal staan, zo'n 2,40 meter hoog en 20 x 20 centimeter dik. Juist onder de top is aan de ene kant 'S = ZUTPHEN' uitgebeiteld, en aan de andere kant 'S = LOCHEM'.

Landhuis De Belten, nog met rieten kap. Bouw voltooid 1933; foto 1963

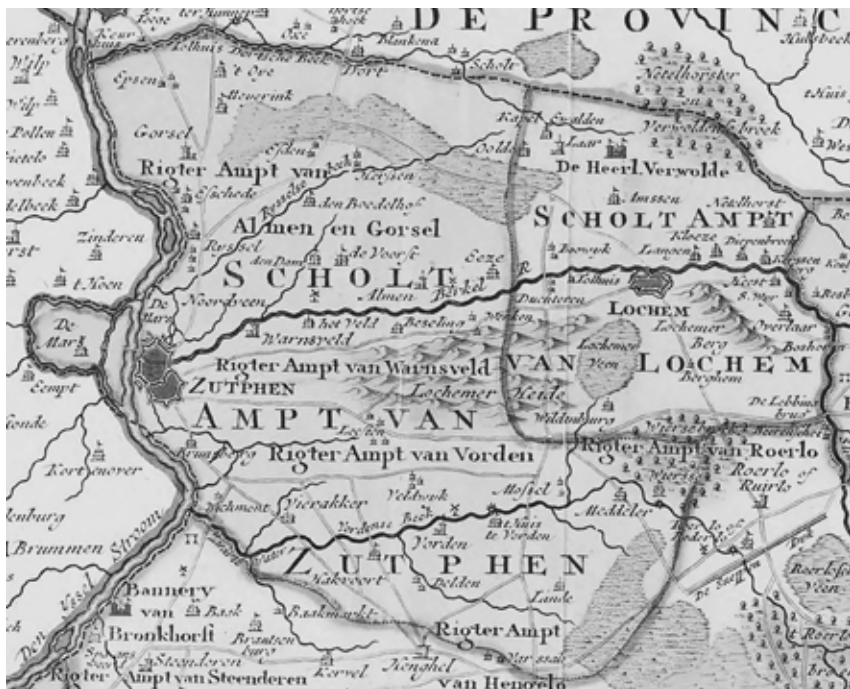

De stenen paal op De Belten

In het allereerste artikel in de allereerste Vordense Kronyck, van juli 1981, getiteld 'Grens- of Jachtpaal', wees de toenmalige voorzitter van Oud Vorden, H.G. Wullink, tevens redacteur en voor een groot deel auteur van het tijdschrift, al op deze bijzondere paal. Hij verwierp de optie dat het een jachtpaal is en uitte de veronderstelling dat het een grenspaal zou zijn. Maar sinds wanneer grenst Zutphen aan Lochem?

Op deze vraag is een antwoord te vinden in een dossier uit het eind van de achttiende eeuw, dat zich bevindt in het Regionaal Archief Zutphen, in het archief van het Scholtambt Zutphen¹. Het blijkt te gaan om een paal die, rond 1800, onderdeel was van een reeks heuvels en palen die tezamen de

‘limiet’ (grens) aangaven tussen het Scholtambt Zutphen, het Scholtambt Lochem en het Schependom Lochem. Het vastleggen van die grens had wel wat voeten in aarde. Uit het bedoelde dossier blijkt ook dat er wrijving was tussen enkele overheidsinstanties en de betrokken markegenootschappen. Voordat wordt ingegaan op de inhoud van het dossier, eerst enige achtergrondinformatie.

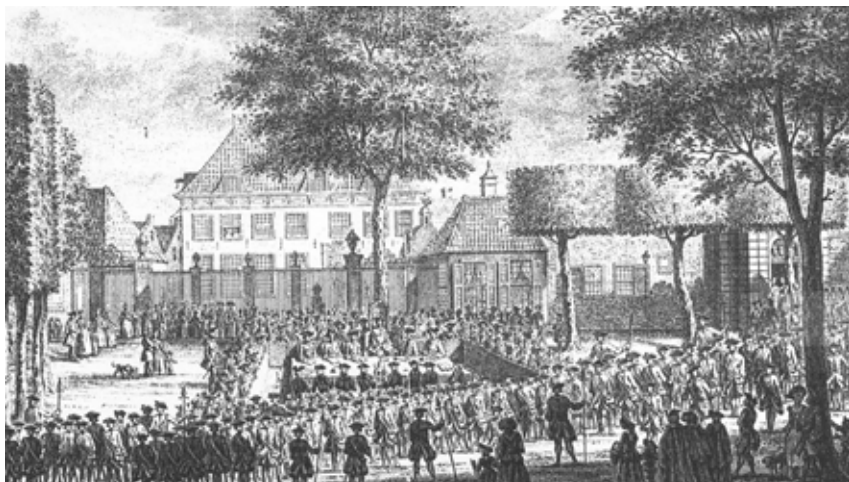
Uitsnede van een kaart van Isaac Tirion, *Het Kwartier van Zutphen*, 1741

Scholtambt

Een *scholt*, ook wel *scholtus*, of in westelijke streken schout genoemd², was, van de late middeleeuwen tot in de Franse tijd, de voorzitter van het gerecht. Daarnaast had hij ook bestuurlijke bevoegdheden. Van een *trias politica* – scheiding van wetgevende, uitvoerende en rechterlijke machten – was nog geen sprake. De inhoud van de functie van scholt verschilde ook weer van plaats tot plaats. De scholt was bevoegd om, veelal samen met enkele schepenen, in allerlei zaken recht te spreken: strafzaken, geschillen tussen burgers, fiscale en andere bestuurlijke zaken. Ook vervulde hij de rol van de hedendaagse notaris bij overdracht van onroerende zaken, het opmaken van testamenteën en soortgelijke aangelegenheden. Dit laatste werd ‘vrijwillige rechtspraak’ genoemd. In de praktijk liet de scholt zich vaak vertegenwoordigen door een stadhouder, in de betekenis van ‘plaatsvervanger’. De steden hadden hun eigen rechtspraak en hun eigen scholt. Buiten de steden was in het Kwartier van Zutphen, in de gebieden die als bannerheerlijkheid kwalificeerden (’s Heerenbergh, Wisch, Bronkhorst en Baer en Lathum), en in de heerlijkheden zoals Borculo, Lichtenvoorde en Bredevoort, was het de Bannerheer

2 Niet te verwarren met de scholteboer, zoals een herenboer in de oostelijke streken van de Achterhoek genoemd werd.

of Heer die recht sprak, of liet spreken door een stadhouder³. Zo was het Kwartier van Zutphen in de achttiende eeuw, afgezien van de steden, verdeeld in elf rechtsgebieden, waaronder het Scholtambt Zutphen en het Scholtambt Lochem. Het Scholtambt Zutphen was onderverdeeld in de Richterambten van Almen en Gorssel, van Warnsveld en van Vorden, maar die hadden samen maar één gericht. Onder het Scholtambt Lochem viel ook de Heerlijkheid Verwolde. De functie van scholt van de stad en scholt van het scholtambt werd vaak door dezelfde persoon uitgeoefend. Tegen het einde van de achttiende eeuw was dit zowel in Zutphen als in Lochem het geval. Men sprak dan van de scholtus binnen en buiten Zutphen, respectievelijk Lochem.

Rechtspraak onder de linde op het 's Gravenhof te Zutphen.

Schependom

Voordat de Fransen enige ordening en eenheid aanbrachten in de bestuurlijke en rechterlijke organisatie, verschilde het recht van plaats tot plaats. Elke stad had haar eigen rechtsstelsel. Naast het stadsrecht bestond er ook vaak nog een landrecht, dat buiten de stad gold. Sommige steden, met name in Gelderland en Overijssel, bezaten een buitengebied dat niet tot, maar wel aan de stad behoorde, waar de burgemeesters en schepenen van de stad zeggenschap hadden en waar het stadsrecht gold. Zo'n gebied heette het schependom van de stad. Zowel Zutphen als Lochem had een schependom.

Markegenootschappen

Van oudsher tot ver in de negentiende eeuw hadden lang niet alle gronden in onze streken een eigenaar. Niet ontgonnen 'woeste' gronden, de marke, vielen onder markegenootschappen, een soort verenigingen van eigenaren van grotere boerderijen, de 'gewaarde erven'. Zij hadden elk een half of een heel 'waardeel', een onverdeeld aandeel in de gemeenschappelijke gronden, ook wel 'gemeente' genoemd⁴, wat meebracht dat zij stemgerechtigd waren in de vergaderingen van het markegenootschap en dat zij het recht hadden om vee te weiden in de marke en er plaggen te steken, die nodig waren voor de bemesting van het bouwland. Daar stond tegenover dat er ook verplichtingen waren,

---

14   3   In een Hoge Heerlijkheid had de Heer ook de bevoegdheid om doodstraffen op te leggen; de Heer van een 'gewone' Heerlijkheid miste die bevoegdheid.
4   Niet te verwarren met ons huidige begrip 'gemeente', in de zin van plaatselijke bestuurlijke eenheid of in de zin van kerkelijke gemeente.

op het financiële vlak, in de vorm van gezamenlijk onderhoud en beheer van de gronden en van de waterlopen die erdoorheen liepen, en in de vorm van het geven van hulp om ‘uitheemse’ indringers en hun vee zo nodig uit de marke te verdrijven. Kleinere erven, zoals katersteden en hutten, hadden geen waardeel. Voor het bouwen van een katerstede of hut en het aangraven van woeste grond was toestemming vereist van het markegenootschap, welke doorgaans slechts tegen betaling verleend werd. Markegenootschappen kenden eigen rechtspraak, vergelijkbaar met tuchtrechtspraak binnen een vereniging. Voor de marke van Vorden vervulden de Heren van Hackfort en van Vorden de rol van markerichters, tevens voorzitters van het markegenootschap. Het bestuur van de marke Vorden bestond voorts uit acht gecommiteerden, twee uit elk van de buurschappen Veldwijk, Mossel, Linde en Delden. De grenzen van een marke werden aangegeven met houten of stenen palen, soms ook met grote keien.

Het dossier

Hoofdpersonen in het dossier zijn:

- August Robbert baron van Heeckeren tot Suideras, 1743 - 1811, *scholtus* binnen en buiten Zutphen, bijgenaamd ‘de bloedtapper’ (hierna: Suideras);
- Jan Adolph Hendrik Sigismund baron van Dorth tot het Velde, 1720 - 1795, *scholtus* binnen en buiten Lochem, bijgenaamd ‘de gevleesde duivel’ (hierna: Velde);
- Walraven van Ommeren, 1753 - 1834, landmeter in dienst van de provincie Gelderland (hierna: Van Ommeren);
- mr. Antoni Christiaan Winand Staring, 1767 - 1840, heer van de Wildenborch, markerichter van de marke van Barchem (hierna: Staring).

A.R. van Heeckeren tot Suideras

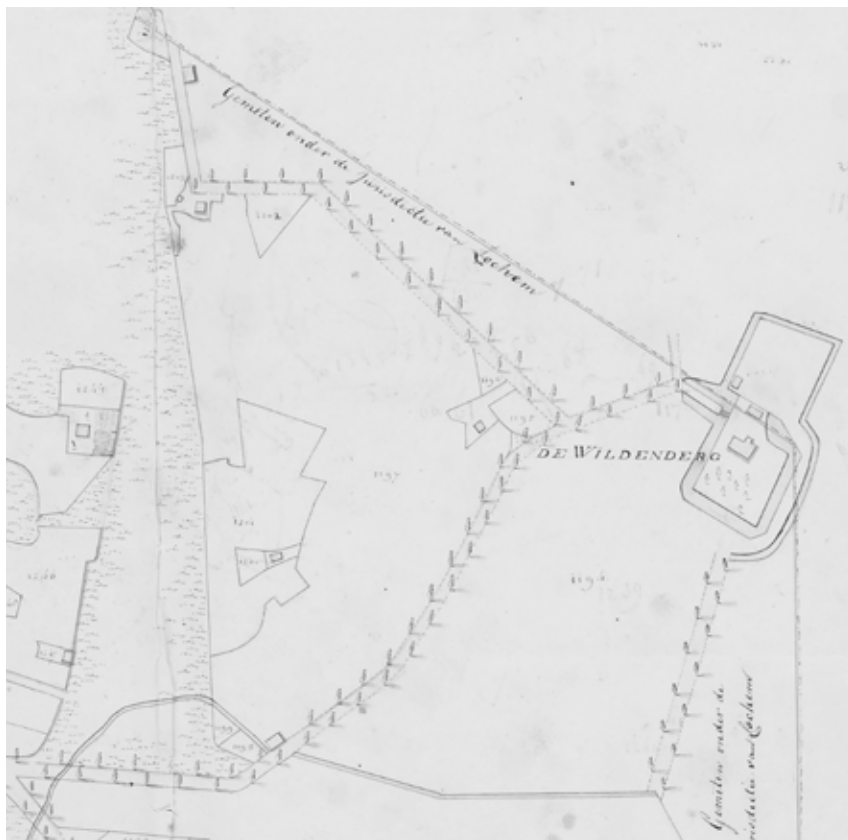
A.C.W. Staring

Het verhaal begint met een brief van Suideras en Velde, gedateerd 29 november 1792, gericht aan de Rekenkamer van Gelderland te Arnhem. Hun kleurrijke bijnamen zullen de scholten niet gekregen hebben door hun optreden in dit dossier⁵, maar het waren duidelijk geen heren die over zich lieten lopen: zij melden dat hun onlangs ter kennis gekomen is dat de markerichters en gecommiteerden van de marke Vorden, gelegen in het Scholtambt

5 Beiden waren fervente orangisten. Hun bijnamen waren afkomstig uit patriottische kringen.

Zutphen, en die van de marke Barchem, gelegen in het Scholtambt Lochem, in de afgelopen zomer hadden besloten om enige palen aan te brengen, om de grens van de markegronden van de beide genootschappen aan te geven. Daarover had echter geen overleg plaatsgevonden met de bestuurders van de scholtambten. De scholten waren er bevreesd voor dat die markepalen ook zouden worden gezien als de grens van de scholtambten, zodat er in de toekomst verwarring kon ontstaan en geschillen konden rijzen over de rechterlijke bevoegdheid. Dat een paar verenigingen van eigenaars – want dat waren de markegenootschappen – op die manier feitelijk de grenzen van de rechtsgebieden van de scholten zouden vaststellen, dat konden ze vanzelfsprekend niet accepteren. Daarom vroegen ze de Rekenkamer toestemming om, met de hulp van de landmeter van de provincie, de grenzen van hun scholtambten te markeren met houten of stenen palen. Die toestemming kwam snel. Het besluit daartoe werd al op 5 december 1792 door de Rekenkamer genomen en aan de twee scholten verstuurd. Alleen moest van de Rekenkamer de limietscheiding niet met palen gemarkeerd worden, maar met ‘heuvelen’⁶.

Op 10 juni 1793 gingen Suideras en Velde, samen met Van Ommeren, naar het Wiersser Broek,

Detail van de verpondingskaart van 1811. Het molenaarshuis staat linksboven.

16 ⁶ In 1791 was de grens tussen het Landdrostambt Zutphen en het Scholtambt Lochem, even ten noorden van Ruurlo, van het Wiersser Broek naar de Lebberbrugge, op aanwijzing van de Rekenkamer ook op deze wijze gemarkeerd.

om daar te beginnen met het vastleggen van de grens tussen Vorden, Scholtambt Zutphen, en Barchem, Scholtambt Lochem. Ze winnen informatie in bij oudere ingezetenen, die hun vertellen waar vroeger grenspalen gestaan hebben en hen wijzen op resten van oude palen. Vervolgens worden 'van *distantie tot distantie*' zes heuvels opgeworpen, als markering van de aldus vastgestelde grens. Dan begeeft het gezelschap zich naar de Kring van de Wildenborch. Daar wordt de limiet slechts 'provisioneel' bepaald. Er worden vaste merktekens geplaatst, één achter het Huis de Wildenborch en één in de hof van het enkele honderden meters verderop gelegen molenaarshuis, zodanig dat het Huis zelf, de brug en de *basse cour* (hoenderhof), alsmede het molenaarshuis, in het Scholtambt Zutphen liggen, maar de stallingen van het Huis in het Scholtambt Lochem.

Waarom kon dit deel van de limiet slechts 'provisioneel' (dat wil zeggen: voorlopig) bepaald worden? In het verbaal waarin zij hun activiteiten vastlegden stelden Suideras en Velde dat ze op een probleem stuitten van juridische aard. Het Schependom van Lochem had een uitloper, die reikte tot dicht bij de Wildenborch. Het ging dus niet alleen om het vastleggen van de grens tussen de twee scholtambten, maar de stad Lochem was ook belanghebbende. De magistraat van Lochem – het stadsbestuur, bestaande uit de burgemeesters en schepenen – behoorde daarom ook bij de operatie betrokken worden. Maar dat werd niet gedekt door de machtiging die Suideras en Velde van de Rekenkamer gekregen hadden. Ze moesten dus terug naar de Rekenkamer, om een aanvulling op de machtiging te vragen. Dat deden ze nog diezelfde maand, met instemming van de magistraat van Lochem. De Rekenkamer besloot op 11 juli 1793 om de aangevulde machtiging te verlenen.

Samen met vertegenwoordigers van de stad Lochem en landmeter Van Ommeren togen Suideras en Velde op 19 augustus 1793 voor de tweede keer op weg. Ten westen van De Wildenborch werden als aanduiding van de grens tussen Vorden (Scholtambt Zutphen) en het Schependom Lochem vijf heuvels opgeworpen. Dan tussen Vorden (Scholtambt Zutphen) en Dochteren (Scholtambt Lochem) vier heuvels. De uitloper van het Schependom Lochem moet gelegen zijn geweest ten noorden van het molenaarshuis van De Wildenborch, tot aan het punt waar Vorden raakte aan Dochteren. Volgens het verbaal werden er tot slot nog drie heuvels gemaakt als grens tussen Warken (Scholtambt Zutphen) en Dochteren (Scholtambt Lochem). Daar bleef het bij. Verder dan de Berkel kwamen ze niet. Aan de overzijde van die rivier grensden de scholtambten, kijkend naar de kaart van Tirion, nog kilometers aan elkaar in noordelijke richting, langs Huis Oolde naar de provinciegrens. Wellicht was daar de limietscheiding al duidelijk genoeg aanwezig.

Mooi, zou je zeggen. Dat is dan geregeld. Maar ze waren nog niet helemaal klaar. De limieten waren immers bij De Wildenborch nog maar voorlopig vastgelegd, met twee palen. In hun verbaal meldden de scholten dat hier geen heuvels gemaakt konden worden, omdat het privé eigendom betrof, van de Heer van De Wildenborch. Deze – Staring – was kennelijk niet gediend van heuvels op zijn terrein. En niet alleen als eigenaar, ook in zijn hoedanigheid van markerichter van Barchem ergerde hij zich aan de gang van zaken. Het was allemaal begonnen met de grenspalen die hij uit hoofde van die functie, in overleg met de marke van Vorden, in 1792 had laten aanbrengen als grens van de markegronden. Deze grens viel niet samen met die welke de scholten, samen met de landmeter, een jaar later hadden vastgelegd tussen de scholtambten. Leden van het Barchemse markegenootschap

waren bij Staring komen klagen dat de Vordense boeren al begonnen waren om zich de strook grond tussen de markepalen en de grensheuvels van de scholtambten toe te eigenen, door er plaggen te steken. Het omgekeerde van wat eerst gevreesd werd gebeurde: in plaats van dat de markegrens als scholtambtgrens werd gezien, werd nu de scholtambtgrens tevens als markegrens ervaren. Op 9 oktober 1793 schreef Staring een brief aan de scholten, waarin hij dit meldde en vroeg of de scholten er iets aan zouden doen als de Vordenaren de markepalen zouden weghalen. Helaas bevat het dossier geen reactie op deze brief. Waarschijnlijk hebben de scholten hem genegeerd. Dat konden ze echter niet doen met het bezwaar dat Staring had tegen heuvels op zijn grond. De Rekenkamer had op hun oorspronkelijke voorstel, om de limiet met palen aan te geven, uitdrukkelijk gezegd dat het heuvels moesten worden. Dus moesten ze andermaal terug naar de Rekenkamer. Dat deden ze door middel van een brief van 26 november 1793, met als bijlage een memorie van de hand van Van Ommeren, waarin werd geadviseerd om in de weide bij De Wildenborch een stenen paal te plaatsen, acht bij acht duim dik en vier voet lang, en in de hof bij het molenaarshuis eenzelfde paal, die acht voet lang moest zijn. Op 12 december 1793 werd dit voorstel goedgekeurd en op 29 maart 1794 werden de stenen palen geplaatst. Bij die gelegenheid had Staring nogmaals zijn ongenoegen over de gang van zaken laten blijken, door het recht te claimen om de palen te verplaatsen als hij de plek waar ze stonden voor andere doeleinden nodig zou hebben. De scholten moeten toen iets gezegd hebben als “Daar kunnen we niet aan beginnen, meneer Staring”, al verwoordden zij hun reactie in hun verslag aan de Rekenkamer wat formeler.

De kop van de limietscheidingspaal op De Belten

Was het aan Staring uitdrukkelijk verboden om de palen te verplaatsen, iemand moet dat toch gedaan hebben, althans met de langste van de twee, die in de hof bij het molenaarshuis. Want het lijkt buiten twijfel dat dit de stenen paal is, die nu naast de weg naar De Belten staat. De afmetingen kloppen. Vermoedelijk is die daar in de tweede helft van de jaren 1930 als curiositeit neergezet door de bouwheer van het huis, dr. Leendert Marie Metz (1871 - 1945).

Dat de limiet tussen de scholtambten niet veel verschilde van die tussen de markegronden, blijkt uit kaarten van de streek uit de zestiende en zeventiende eeuw⁷, waarop een markepaal is aangegeven op ongeveer dezelfde plaats als waar de limietscheider van de scholtambten

18 7 Gelders Archief, archiefnummer 0012, inventarisnummer 311 (1564) en archiefnummer 0142, inventarisnummer 5292-1651-49-2-0001 (1627).

aan het eind van de achttiende eeuw werd neergezet, in de hof bij het molenaarshuis. Op een kaart uit 1564 staat een 'paelscheyder Lochem en Vorden' en op één uit 1627 een 'merckpal scheidende Lochem ende Vorden'. De locatie van deze paal was op deze kaarten wat verder verwijderd van de Wildenborchse windmolen dan in de achttiende eeuw, omdat deze molen in de tussentijd een stuk naar het noordwesten verplaatst werd, naar de overzijde van het moeras 't Seck. Op dezelfde kaart is ook een paal ingetekend op het 'driemarkenpunt' Vorden/Ruurlo/Lochem (Barchem), aan de oostkant van het Wiersserbroek. Ook daar (of daar vlakbij) grensden de scholtambten aan elkaar, en aan het Landdrostambt van Zutphen, waar Ruurlo onder viel. Zie de kaart uit 1741 hiervoor.

Uitsnede uit kaart 1627. Rechts De Wildenborch, linksonder de markepaal (Y). Schuin onder De Wildenborch de toenmalige windmolen (X). Noord is schuin links boven.

PUZZELSTUKJES BAGGERMAN

Arno Overmars en Gerda Rossel

Tussen oude spulletjes van zijn familie vond Arno Overmars een aantal originele documenten over de bouw van een huis in Vorden, in opdracht van ene Gerrit Baggerman. Aan de hand van enkele schaarse puzzelstukjes zal in het navolgende worden getracht om na te gaan wie deze Gerrit Baggerman was en om welk huis het ging.

Acht puzzelstukjes

De puzzel begint met een verklaring, getekend in Vorden op 3 oktober 1836, waarin wordt aangegeven dat Gerrit Baggerman heeft aanbesteed en door Gerhard Weenink is aangenomen het bouwen van een herenhuis te Vorden met put en regenbak, en wel voor een aanneemsom van 5.765 gulden. Bij dit bedrag was al het metsel-, timmer-, schilder- en stukadoorswerk inbegrepen, evenals het hiervoor benodigde materiaal. Weenink diende het huis op 1 mei 1837 bewoonbaar op te leveren, op straffe van 6 gulden voor elke week vertraging. Tevens verbond hij zich aan de verplichting om tot 1 mei 1838 in te staan voor de kwaliteit van het huis en om eventuele gebreken, zoals ‘zwellings of krimpings van hout’, voor eigen rekening te herstellen.

Dat de bouw voorspoedig verliep blijkt uit vier puzzelstukjes: door Weenink getekende ontvangstbewijzen, te weten 3.000 gulden ter voldoening van de eerste termijn op 21 december 1836, 2.000 gulden voor de tweede termijn op 10 juli 1837, 700 gulden op 9 december 1837 voor de derde termijn en tot slot 65 gulden op 2 oktober 1838, zijnde de laatste termijn van

Woning van Gerrit Baggerman⁸

20 ⁸ Foto collectie mevr. Siedsma, achterkleindochter van dr. Monnik. Bron: <http://www.oudvorden.nl/beeldarchief/fotos/dorp-zutphenseweg/f590126-detail>.

de aanneemsom. Voor het leveren en plaatsen van het hekwerk aan de voor- en achterzijde van het huis betaalde Baggerman nog eens 100 gulden aan Weenink, zo blijkt uit het zesde puzzelstukje, een ontvangstbewijs gedateerd 10 oktober 1837. Het resultaat mocht er zijn!

Het volgende puzzelstukje betreft de verklaring die op 9 oktober 1841 door Derk Jan Rossel (landbouwer, schatter van goederen en wethouder van Vorden) en Gradus Nijland (landbouwer en koopman te Vorden) werd opgesteld, en waarin zij onder ede verklaren dat de woning met erf (groot 510 ellen) en de tuin (groot 1700 ellen)⁹ van Gerrit Baggerman gewaardeerd wordt op 5.200 gulden, als vermoedelijke opbrengst bij een publieke verkoop. Het achtste en laatste puzzelstukje, tot slot, bestaat uit een nota van notaris De Raadt te Vorden, waaruit blijkt dat er in september 1852 een publieke veiling van het huis met tuin heeft plaatsgevonden.

De puzzelstukjes maakten mij nieuwsgierig naar het complete verhaal van deze Gerrit Baggerman, naar wie hij was, om welk huis het ging en wat daar verder mee gebeurde. Genoeg vragen om de hulp in te roepen van Gerda Rossel, die voor mij de archieven in dook, op zoek naar antwoorden.

Wie was Gerrit Baggerman?

Gerrit Baggerman werd op 25 mei 1799 in Amsterdam geboren als zoon van de uit Den Haag afkomstige Cornelis Johannes Baggerman en de Friese Sytske Tolsma. Hij was ambtenaar van beroep en trouwde op 2 februari 1827 in Rheden met de dan nog maar 17-jarige Johanna Maria Deutz. Omdat Jonkvrouw Johanna Maria Deutz, op 16 mei 1809 te Amsterdam geboren, al op jonge leeftijd haar beide ouders had verloren, was het haar voogd Jacob Griek die toestemming verleende voor het huwelijk. Op 20 juni 1828, ruim een jaar na het huwelijk, werd in Arnhem het eerste (en enige) kind van Gerrit en Johanna geboren, dat de naam Gerrit Johannes Baggerman kreeg.

Hierna woonde het jonge gezin, zo blijkt uit het bevolkingsregister van Winterswijk, op de voormalige havezate *Plekenpol*, een buitenplaats ten zuiden van Winterswijk. De moeder

Woning van Gerrit Baggerman, later van dr. Monnik¹¹

⁹ Een el2 staat gelijk aan een m2.

van Gerrit Baggerman, Sytske Tolsma, woonde bij hen in. In 1831 volgt een verhuizing naar Vorden, waar Gerrit met zijn vrouw, zoontje en moeder in eerste instantie een huis huurde aan de Kerkstraat, op de plek van het huidige pand met de gecombineerde huisnummers 7-11, waarin o.a. de *Kruidvat*-winkel is gevestigd¹⁰.

Zoals we zagen, gaf Gerrit Baggerman in 1836 opdracht om een nieuw herenhuis (destijds met het nummer A38bis) te bouwen, en aangezien Weenink de klus tijdig had geklaard, kon het gezin de woning begin mei 1837 betrekken.

Kadastrale kaart 1832

Lang hebben ze hier echter niet gewoond, want al in mei 1839 verhuisde de familie Baggerman naar Zwolle. Waarom de familie maar zo kort van hun nieuwe woning heeft genoten en reeds in mei 1839 verhuisde naar Zwolle is niet bekend. We weten alleen dat Gerrit's echtgenote daar reeds twee jaar later, op 28 april 1841 overleed, slechts 31 jaar oud. Gerrit werd hierbij voogd over zijn nog minderjarige zoontje, en zijn oom Martinus Tolsma (een broer van Gerrit's moeder Sytske) werd aangesteld als toeziend voogd. Tevens werd, ter vaststelling van het erfdeel van het kind, de waarde bepaald van het bezit van beide ouders, wat de taxatie van de Vordense woning door Rossel en Nijland in 1841 verklaart. We weten

22 10 Destijds met huisnummer A21. Het huis is in 1925 afgebroken.

niet waarom de woning nog tot 1852 door Gerrit Baggerman werd aangehouden en pas ruim 13 jaar na de verhuizing naar Zwolle werd verkocht, maar mogelijk is de verklaring dat het huis tot die tijd verhuurd was aan Isaac Tirion, een doopsgezinde rentenier uit Amsterdam met contacten in de regio¹².

Ondertussen was Gerrit op 5 april 1844 hertrouwd met de op 25 december 1802 te Zwolle geboren Christina Johanna Zebinden. Het gezin was woonachtig op landgoed *De Helmhorst* in de buurtschap Herfte, ten oosten van Zwolle, waar op 16 augustus 1845 een zoon werd geboren die de naam Martinus Johannes kreeg.

Gerrit Baggerman overleed, 66 jaar oud, op 16 juni 1865 in Zwolle. Zijn echtgenote Christina Johanna Zebinden werd 79 jaar oud en stierf op 15 oktober 1882 op *De Helmhorst*. Gerrit Johannes, de zoon uit het eerste huwelijk, ging werken als controleur bij de stedelijke belastingen en trouwde op 1 juni 1857 in Haarlem met Eveline de Boer, geboren op 7 februari 1834 in Amsterdam. Samen kregen ze een zoon, die naar opa werd vernoemd: Gerrit Baggerman, geboren op 31 maart 1858 in Amsterdam.

Martinus Johannes, de zoon uit het tweede huwelijk, nam de achternaam Zebinden Baggerman aan, en werd notaris en secretaris-ontvanger van de waterschappen. Op 15 mei 1874 trouwde hij in Amsterdam met zijn nicht Maria Elisabeth Tolsma, geboren rond 1854 in Den Haag, met wie hij één zoon kreeg, genaamd Christiaan Jan. De Helmhorst zou tot 1929 eigendom blijven van de familie Zebinden Baggerman, in welk jaar het landgoed werd verkocht aan een industrieel uit Kampen¹³.

Om welk huis gaat het (en staat het er nog)?

Een eerste aanknopingspunt is de kennisgeving van de provincie Gelderland (vermoedelijk uit 1837), waarop staat genoteerd dat het woonhuis van Gerrit Baggerman is gelegen in sectie K no. 798 van de gemeente Vorden.

Het kadastrale perceel K798 was in 1832, bij de oprichting van het kadaster, een groot stuk bouwland van bijna 2 ha. aan het begin van de Zutphenseweg, en toen nog eigendom van burgemeester Johan Hendrik Gallée. Rond 1840 werd het perceel hernummerd naar sectie K no. 898 (huis en erf) en 899 (tuin).

In onderstaand overzicht worden de bewoners van het huis van Gerrit Baggerman weergegeven, vanaf de bouw ervan in 1837. De woning werd onder meer gedurende 50 jaren bewoond door medici, waaronder dr. Monnik met zijn gezin. Monnik was huisarts in Vorden van 1869 tot 1908.

---

11 Foto collectie mevr. Siedsma, achterkleindochter van dr. Monnik. Bron: <http://www.oudvorden.nl/beeldarchief/fotos/dorp-zutphenseweg/f590127-detail>.

12 Zie: J. Lettink, Instituut voor den Landbouw "Aan de Gennip" in Hengelo (Gld) 1849-1858, 2015.

13 De heer C. Berk, fabrikant van de bekende BK pannen.

Periode	Bewoond door	Toelichting
1836-1837		Bouw woning in opdracht van Gerrit Baggerman.
1837-1839	familie Gerrit Baggerman	
1839-1852	familie Isaac Tirion	Tirion was rentenier, afkomstig uit Amsterdam. Vertrok later naar Utrecht. Woning is in 1852 verkocht door Gerrit Baggerman.
1852-1857	familie Johannes van Velthuisen	Van Velthuisen was rijksontvanger, afkomstig uit Rotterdam.
1858-1867	echtbaar Jan Koning	Koning was medicus (heel- en vroedmeester), afkomstig uit Schiedam. Vertrok later naar Amsterdam.
1867-1869	familie Dirk Hulst	Hulst was medicus, afkomstig uit Oosterblokker (Noord Holland). Vertrok later naar Alkmaar.
1869-1908	familie Adriaan Johannes Wilhelmus Monnik	Monnik was medicus, afkomstig uit Benschop (Utr.). Vertrok later naar Overveen ¹⁴ .
1908-1929	familie Rombout Numans	Numans was notaris, afkomstig uit Utrecht. Hij overleed in 1929.
1929-1972	familie Jan Rombach sr. en jr.	Vader Rombach en, vanaf 1956, zoon Rombach waren beiden notaris. Rombach jr. vertrok later naar Arnhem. ¹⁵
1974		Sloop woning in opdracht van Rabobank.

Overzicht bewoners van het herenhuis van Gerrit Baggerman

24 14 Zie ook: Vordense Kronyck Jaargang 9,4december 1991, pag. 5-18.

15 Zie ook: Vordense Kronyck Jaargang 15, maart 1997, pag. 13-17.

de *Wiemelinkskamp*, ofwel ‘het notarishuis’

In 1908 betrok notaris Numans de woning en hield er kantoor, opgevolgd door notaris Rombach. Hoewel het huis eigenlijk *Wiemelinkskamp* heette, naar de naastgelegen boerderij, stond het in de volksmond vooral bekend als het “notarishuis”, omdat het meer dan 60 jaar als zodanig dienst deed¹⁶.

De laatste notaris (Rombach jr.) vertrok in 1972 naar Arnhem, waarop het leegstaande pand eind 1974 werd aangekocht door de Rabobank Vorden, die het herenhuis niet lang daarna liet afbreken. Het moderne bankgebouw dat twee jaar later op dezelfde plek¹⁷ verrees herinnert thans in niets meer aan het statige herenhuis dat hier eens stond. Toch is de sloop niet geheel zonder gevolgen gebleven, want als protest tegen onder meer de afbraak van het notarishuis werd in april 1981 de vereniging Oud Vorden opgericht onder leiding van voorzitter Wullink¹⁸.

In bovenstaand verhaal hebben we getracht te achterhalen wie Gerrit Baggerman was, welk huis hij liet bouwen en welke bewoners het huis na hem heeft gehad. Daarmee is een

Rabobank Zutphenseweg 26 Vorden

aantal puzzelstukjes op de goede plek gelegd maar nog niet de hele puzzel opgelost. Onbekend gebleven is hoe het jonge gezin Baggerman in Vorden terecht kwam, waarom ze zo onverwachts snel weer vertrokken, en hoe de in dit verhaal beschreven documenten terecht kwamen tussen de papieren van de familie Garretsen¹⁹ uit Vorden. Voor een antwoord op deze vragen is vervolgonderzoek nodig: misschien door een van u als geïnteresseerde lezer van de *Vordense Kronyck*?

16 Bron: <http://www.oudvorden.nl/commissies/gevelstenenenhuisnamen1/burgemeester-galleestraat/burgemeester-galleestraat-14-detail>. Zie ook: *Vordense Kronyck* Jaargang 11, december 1993, pag. 15.

17 Heden: Zutphenseweg 26.

18 Bron: *Vordense Kronyck*, Jaargang 35, april 2016, pag. 3.

19 Zie ook: ‘De familie Garretsen: 100 jaar kruidenier aan de Dorpsstraat in Vorden’, door Arno Overmars in *Vordense Kronyck* Jaargang 32, november 2014, pag. 8-12.

WIEKART, VAN FRANSE EDELMAN TOT DAMESKAPPER, WIEKART, WICART, DE NAAM*

Wim Jansen

Wiekart, voorwaar een zeer bekende naam in Vorden. Tot voor kort verzorgers van zowel overvloedige als dunner wordende haardossen van zowel dames als heren in hun kappersbedrijf aan de Dorpsstraat. Ook voor het betere assortiment gebak kon je bij een Wiekart terecht in de Burgemeester Galléestraat.

Wiekart, een naam ook waarvan je niet direct weet waardoor die ontstaan is, zoals dat wel het geval is met bij voorbeeld namen als Kistemaker of Nieuwenhuis.

Nee, bij Wiekart is dat een heel ander verhaal. De oorsprong van die naam ligt in een ver verleden en in een andere streek, namelijk in een gebied dat tegenwoordig in Noord Frankrijk ligt, maar dat tot 1678 deel uitmaakte van Henegouwen, één van de 17 provinciën die toen samen De Nederlanden vormden.

In die streek bij het dorp Fontaine, al meer dan 1200 jaren geleden gesticht, bouwde een edelman, genaamd Wicart, zijn kasteel.

Hij werd voor het eerst genoemd in 1065 als Wicart de la Fontaine.

Fontaine lag aan de steenweg tussen de grotere plaatsen Saint Quentin en Valenciennes.

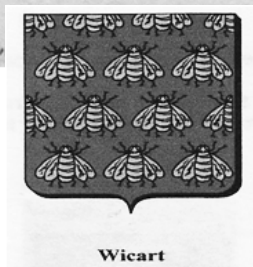
In Valenciennes brak in 1562 het eerste gewelddadige verzet in de Nederlanden uit tegen de geloofsvervolging die daar toen heerste. Je zou kunnen stellen dat dit een van de oorzaken was van het uitbreken van de 80-jarige oorlog in 1568.

De inwoners moesten zich melden bij de autoriteiten en werden verbannen naar Antwerpen in de Noordelijke Nederlanden, waar 50 tot 60.000 Franstaligen aankwamen. Zij werden Hugenoten genoemd.

De wapenvoering in Nederland van de familie Wicart.

Wapen: in blauw, bezaaid met gouden bijen.

Velen van hen trokken verder naar Groot-Britannië, Ierland, Afrika en Amerika. Ook in Noord Nederland vestigden zich groepen van deze vluchtelingen in o.a. Zeeland, Leiden en Amsterdam.

In Amsterdam vestigden zich o.a. twee broers genaamd De la Fontaine dit Wicart, uit Valenciennes.

Van deze familie is een familiewapen bekend, dat hierboven staat afgebeeld.

De Vordense Wiekarts stammen af van Andries Wicar, die in Utrecht woonde en in circa 1663 in Frankrijk geboren was. Bij zijn huwelijk in 1688 met Annichje Wouters meldde hij dat hij 'uut Vranckrijck' kwam; ouders onbekend.

Van deze tak stamt ook de bekende TV-bekendheid Philip Freriks af, die in 2010 in het TV programma 'Verborgen Verleden' over zijn afkomst vertelde. In wezen ging dat programma over zijn voorouder Anna Christina Wicart, die het in die tijd niet al te nauw nam met de zeden en gewoonten en, ongehuwd, 13 kinderen kreeg. Zij was een dochter van de bekende landschapstekenaar en porseleinschilder Nicolaas Wicart.

Één van die 13 kinderen van Anna Christina was Joan Wicart/Wiekart, geboren in Utrecht in 1814. Hij kwam in Zutphen terecht en trouwde daar met Johanna Harmina Lugtenburg. Zij kregen 5 kinderen en hun oudste zoon Jan trouwde in 1867 in Zutphen met Stoffelina van den Hoff. Zij kregen 9 kinderen en hun zoon Barend trouwde in 1902 met Hendrika Johanna Driesen. Hun zoon Jan Wiekart werd in Zutphen geboren op 16-04-1904.

Wiekart in Vorden

Zijn ouders, Barend en Hendrika, waren familie van het Vordense gezin Hietbrink dat een kleermakerij annex kapsalon had in een pand aan de Vordense Kerkstraat nr. A3. Toen de beide ouders Hietbrink-Driesen vroeg overleden, werden Barend Wiekart en zijn vrouw Hendrika Driesen pleegouders over de kinderen Hietbrink. Ze besloten naar Vorden te verhuizen om daar hun pleegouderschap voort te zetten.

Het huis van Hietbrink in 1920.

Barend, van beroep schoenmaker, trad in dienst bij het Vordense schoenmakersbedrijf van Harmen Albers op de Nieuwstad en later bij de naastgelegen leerlooierij van Toone Albers. De herenkapsalon van Hietbrink werd na diens overlijden voortgezet door een bediende. Zoon Jan Wiekart, ondertussen 15 jaar oud, gaf aan wel interesse te hebben in het kappersvak en ging als leerling aan de slag in de kapsalon.

Het pand aan de Kerkstraat na de aanbouw van de kapsalon in 1924.

In 1924 werd het pand uitgebreid met een ruimte van 6 x 4 1/2 meter, met achterin een nieuwe kapsalon en voorin een winkelgedeelte voor de verkoop van toiletartikelen en rookwaren. Het ging er hier al modern aan toe, want er was ook een plaats voor het kappen

van dames. Jan Wiekart had daarvoor een leerstage gevolgd in Den Haag.

Vrijwel iedereen in Vorden zal zich dit pand nog herinneren waarin jaren later, na het vertrek in 1929 van Jan Wiekart naar zijn nieuwe pand aan de Dorpsstraat, achtereenvolgens: o.a. groenteboer Derksen, fotograaf Dolphijn en tenslotte het naaimachinebedrijf van Borgonjen waren gevestigd.

Ab Masman, Hendrik Nieuwland en Jan Wiekart in 1926

Het pand werd in 2010 afgebroken om plaats te maken voor nieuwbouw.

Na verloop van tijd kreeg Jan Wiekart verkering met Mina Seesink. De zaak liep gesmeerd en er werd toen besloten om op een andere locatie een geheel nieuw pand te bouwen. Die nieuwbouw vond plaats aan de Dorpsstraat op de plek van de oude woning en werkplaats

van schilder Van der Wal. Die had aan de overkant van de weg een bestaande woning betrokken en had daarnaast een werkplaats en een winkel gebouwd.

De oude bebouwing werd gesloopt en er verscheen een prachtig nieuw pand met winkel, kapsalons voor dames en heren en een ruim woonhuis.

In september 1929 was de nieuwbouw gereed en trouwden Jan en Mina.

Voor in de zaak was de ruime winkel met etalage en een grote sortering Eau de Cologne, zepen, bijouterieën, kammen, borstels en diverse andere artikelen. Vooral de etalage opmaken was een hele klus.

Achter de winkel was de herensalon met drie behandelpaatsen. Er werd toen veel

Het winkelinterieur in 1929.

geschoren. Hier stond een grote ladenkast en de vaste scheer-klanten hadden daarin ieder hun eigen lade met o.a. scheerzeep, kwast, aluinsteen, een eigen servet en eventueel lotion. Jan Wiekart had een vaste, inwonende kappersbediende in dienst. Inwonend personeel was in die dagen heel normaal.

Achter de herensalon was de damessalon met daarin aanvankelijk 1 behandelplaats. Dat bleek al snel te weinig en in 1932 werd deze vergroot naar 3 behandelplaatsen.

Hierin werkte Mina Wiekart, vanaf 1935, ook met een inwonende kapster. De behandelplaatsen waren van elkaar gescheiden door tussenwanden en gordijnen, want privacy werd toen erg op prijs gesteld.

Het was de tijd dat de elektriciteit zijn intrede deed in de maatschappij. Bij Wiekart in de kelder stond een grote ventilator die lucht door leidingen, via een verwarmingstoestel, naar de damessalon blies. Een ingewikkeld, maar geruisloos systeem.

Het nieuwe pand aan de Dorpsstraat in 1929.

De hieronder afgebeelde haardroger uit 1935 was met een slang aan dit verwarmingstoestel verbonden.

In de oorlog echter zorgde dat voor problemen door stagnaties in de stroomvoorziening, maar op sommige plaatsen was er wel stroom, zoals bij de zuivelfabriek, de leerlooierij en de landbouwcoöperatie, die zelf stroom opwekten d.m.v. hun stoommachines. Er werd dan wel eens heen en weer gesleept met een permanenttoestel om de klanten toch maar te kunnen bedienen.

Ook werd op een gegeven moment een gedeelte van het dorp voorzien van stroom door de leerlooierij, maar dat was altijd maar voor een bepaalde tijd. De bevolking kreeg dan een seintje van de machinist. Hij liet het licht heel even knipperen en dat betekende dat circa tien minuten later de stroom er af ging.

Het gebeurde bij Wiekart dat er een klant onder het permanenttoestel zat en nog niet helemaal klaar was. Er fietste toen een kapster naar de leerlooierij om te vragen of de stroom er tien minuten langer op kon blijven, de permanent was dan klaar. Met een kleine hoeveelheid tabak of een beloofde gratis knipbeurt kon er altijd wel wat geregeld worden. Het kappersechtpaar Wiekart-Seesink kreeg twee zonen, Henk en Jan. Vanaf hun 12e jaar mochten ze soms al wel eens een centje bijverdienen door te helpen in de herensalon met inzepen, aanvegen en zulke dingen. Er waren toen veel vaste scheerklanten die een- of twee maal per week kwamen. Henk vertelde dat hij dat een prachtige tijd vond, al die mannen bij elkaar die samen de gebeurtenissen in het dorp doornamen en vooral die spannende, veel of weinig aangedikte, verhalen die er verteld werden. Toch werd er wel rekening gehouden met wie er binnen waren. Wanneer er knaapjes tussen zaten die nog niet alles mochten

Drie generaties Wiekart: zittend Barend en Hendrika Wiekart-Driessen, daarachter staand Mina Wiekart-Seesink; Jan Wiekart jr; Jan Wiekart sr. en Henk Wiekart.

horen dan kwam er al gauw de opmerking: *Kiek maor een betjen uut met wa'j zegt, want kleine pötjes hebt soms grote oren!*

De laatste scheerklanten op de dag waren steevast de bakkers, die dan hun brood bij de klanten afgeleverd hadden, zoals Schuppers, Ter Huerne, Hartman, Voskamp. Ook vader en zoon Weulen Kranenbarg hoorden bij de laatste klanten. Mijn vader zij dan: *Kiek effen, t'is tegen 7 uur, komt ze der al an? Jao, ze loopt noe bie de boerenleenbanke!*

Een sociaal gebeuren, zoals dat toen ook in veel winkels plaatsvond, een uitwisseling van voorvallen. Vooral als er buitenaf weer eens iets bijzonders gebeurd was, waar een van de bakkers wat van wist, werd er niet op een half uurtje gekeken. Ook de postbodes in die tijd waren bringers van nieuws, niet alleen via de brieven die ze brachten. Ze waren ook op de hoogte van voorvallen en plotselinge ziektes in de naaste omgeving, waarvan ze op hun tocht gehoord hadden.

Die dagelijkse omgang met elkaar, het afhankelijk zijn van elkaar, het gemoedelijke, het waren vanzelfsprekende dingen. Één feit dat deze zin volkomen duidelijk maakt, mag hier niet onvermeld blijven:

Toen de familie Wiekart in 1929 hun kapsalon aan de Dorpsstraat opende, was er aan de overkant van de straat de boerenleenbank gevestigd. Deze is later, in de jaren 30, verplaatst naar de Ruurloseweg. Hendrik Jan Tjoonk, de kassier, was kennelijk niet altijd aanwezig, want het is meermalen gebeurd dat mensen die geld wilden storten de deur van de kassier gesloten vonden en dan aan de overkant in de kapsalon dat geld afgaven met het verzoek om dit de volgende dag even naar Tjoonk te brengen! Kom daar tegenwoordig nog maar eens om!

Mina Wiekart-Seesink als kappersmodel voor haar zoon Henk, 1951.

De oudste zoon van de Wiekarts, Henk, voelde er wel wat voor om op den duur het kappersbedrijf van zijn ouders over te nemen en begon in 1949 aan zijn opleiding. In het begin nog gewoon thuis. Stapje voor stapje werden je de dingen bijgebracht en vaak werden familieleden of kennissen als proefkonijn gebruikt.

In 1950 ging Henk uithuizig en in opleiding bij de firma Keitz in Haarlem. Daar volgde hij tevens de opleiding aan de kappersschool. In 1953 slaagde Henk voor het middenstandsdiploma en in 1954 voor het patroonsexamen in Amsterdam. Daarna kwam een periode waarin hij verschillende cursussen volgde die veelal door- en bij collega kappers in de wijde omtrek werden gegeven.

In verloren uurtjes en in de weekeinden werd er dan veelvuldig geoefend op familieleden en vrienden waaronder de jongens van Polman en ik zelf. Ik herinner mij nog als de dag van gisteren dat ik, na een vrij weekend (ik was in militaire dienst) 's maandags weer naar de kazerne vertrok. Het had die zondag aan één stuk

Jo Maters als model in 1959

bijna het gehele pand op de schop. De herensalon werd verplaatst naar links voor in het pand waar tot dan toe de woonkamer was geweest. Er kwamen twee bedieningsplaatsen en de kapsalon werd voortgezet door Piet Sietsma, al jarenlang in dienst bij de familie Wiekart. Weer werd de damessalon vergroot en nu tot 12 bedieningsplaatsen.

Zeker op je bruiloft wil je er onberispelijk uitzien, dus wordt het kapsel van de bruid even 'bijgewerkt'.

door geregend en uit verveling werd ik toen door Henk geblondeerd, dit onder grote hilariteit van de andere kornuiten. Jammer, er is geen foto van gemaakt! Terug op de kazerne werd er eigenlijk weinig aandacht aan besteed. Daar gebeurden in die tijd waarschijnlijk heel andere dingen, waaraan de leiding toen de handen al meer dan vol had. Maar dit terzijde.

Henk deed in zijn Haarlemse tijd ook al mee met kapconcouren. Terug in Vorden werd die hobby voortgezet en werden er vele prijzen in de wacht gesleept.

Henk kreeg kennis aan Jo Maters, die zijn model werd en ze verloofden zich in 1958. Samen behaalden zij in 1959 een 1e prijs.

Ondertussen liepen de zaken in Vorden naar behoren en vond er in 1953 een grote verbouwing plaats waarbij de capaciteit van de damessalon werd verhoogd naar 8 bedieningsplaatsen.

In 1965 volgde de volgende verbouwing en ging

Intussen waren Henk Wiekart en Jo Maters in 1960 getrouwd en werkte Jo ook mee in de damessalon. Doordat de kapsalon steeds drukker werd en er dus meer ruimte nodig was, werd in 1980 de zaak nogmaals verbouwd en werd de winkelruimte bij de kapsalon gevoegd.

Aangezien de zonen van Henk en Jo geen interesse hadden in de kapperszaak werd deze in 1994 verkocht aan de familie Platenburg, Marianne had toen al een schoonheidssalon in een gedeelte van de zaak.

De Wiekarts verruilden hun kapperszaak aan de Dorpsstraat voor een woning op plan Brinkerhof. Daar werd nog wel weer, zij het op bescheiden schaal, een kapsalon ingericht in de garage, want opeens radicaal stoppen was natuurlijk geen optie.

Henk en Jo tussen hun personeel in 1970, v.l.n.r. staand: Jo Wiekart-Maters, Jeanet Adolfs, Dinie te Velthuis. Zittend: Ingrid Willems, Joke Nijenhuis, Henk Wiekart, José Kasteel, Marjon Abbink, Betty Draaijer

Daar werden nog enkele jaren dames gekapt. Die werden van huis opgehaald en later weer tot in de puntjes verzorgd thuis afgeleverd. Ook kapbeurten aan huis werden toen nog uitgevoerd. In 1998 kapte Henk tenslotte zijn laatste klant en zo kwam er een einde aan twee generaties haarverzorgers met de naam Wiekart in Vorden.

Henk Wiekart kapt één van zijn laatste klanten

Naschrift

Gegevens omtrent de naam Wicart waren ontleend aan persoonlijke communicatie met Ludmilla van Santen, n.a.v. een uitzending van het programma Verborgen Verleden, over Philip Freriks, die kennelijk ook tot deze stam behoort.

HET WHEMEPOORTJE TERUGGEPLAATST

Bij de terugplaatsing van het befaamde Whemepoortje bij De nieuwe Wheme werden ons door de projectleider van de Bouwbedrijf Penterman uit Eibergen, die voor ProWonen aan het nieuwe Whemecomplex bouwt en o.a. de zaalruimte gebouwd heeft, nog de volgende bouwkundige gegevens verstrekt:

De bouw van het Whemepoortje in volle gang

Enige bouwkundige bijzonderheden:
Echte bijzonderheden tijdens de bouw waren er niet. De metselaar was positief kritisch en nauwkeurig. Hij vertelde mij dat bij het innemen van de oude poort ontdekte dat de rollaag rond was gemaakt door meer specie in de bovenkant van de voeg te maken. Dit is nu anders; de stenen zijn in de lengte taps gezaagd, waardoor de voegen overal even breed zijn.

Daarnaast was (volgens de kritische metselaar) het oude poortje iets asymmetrisch. Dit is mij overigens nooit zo opgevallen. Het “formeel” dat hij nu heeft gebruikt, ter tijdelijke ondersteuning tijdens het metselen, zou nu beter moeten zijn. Het poortje was wel in kruisverband gemetseld, maar platvol gevoegd volgens mij. Nu is het een knipvoeg zoals in de 17 eeuw vaak werd gedaan. De kleur van de voeg hebben we zo wit mogelijk gelaten

om zo dicht mogelijk bij het gevoel van kalkspecie uit te komen. Hier waren uiteindelijk vijf proefmonsters voor nodig, omdat de eerste drie monsters te grijs of te geel waren.

We hebben geen deur in de poort gehangen zoals bij het herplaatsen in 1988. Deze deur was al jaren verdwenen. Ik kan mij zelf de deur niet herinneren en ik loop al bij de Wehme sinds 1997. Dus vóór 1997 was de deur volgens mij al weg. We hangen er nu ook geen nieuwe deur in, om vrije doorgang en vrij zicht te houden tussen terras en Jeu de Boules baan. De restanten van het oorspronkelijke hang- en sluitwerk zijn wel weer aangebracht.

(Hendrik Mulder, projectleider)

Ons bestuurslid Henk Vaags, voegt daar nog het volgende aan toe:

De keuze van stenen, soort voegwerk, enz. is namens onze vereniging, in samenspraak met mij, zorgvuldig gedaan door ProWonen.

Overigens is de voeg een “gesneden” voeg. Deze lijkt veel op knipwerk, maar ligt in het vlak van de steen; knipwerk staat voor de steen.

Het verplaatsen heeft te maken met het bouwen van woningen op de plek van het voormalige poortje, gebouwd (herbouwd) door Bennie Bargeman, met behulp van Jaap van de Broek. Het poortje is nu zodanig gesitueerd dat er onderdoor dient te worden gelopen om in het hoofdgebouw te komen.

Van de verdere voorgeschiedenis is bekend dat het oorspronkelijke poortje een toegangsdeur, opzij van het gebouw, was van de “Oude Wehme” en dat van deze resten, zoals genoemd, door Bennie Bargeman en Jaap van den Broek een poortje is gebouwd.

De zandstenen ornamentblokken, sluitsteen en duimblokken, zijn nog origineel.

(Henk Vaags)

INHOUDSOPGAVE

<i>Inhoud</i>		<i>pag.</i>
Van onze voorzitter		2
Verenigingsnieuws		3
Onze jaarlijkse excursie	<i>Wim Jansen</i>	9
Najaarsexcursie naar De Zelst en Het Bosmanshuis	<i>Gerda Rossel</i>	13
Een limietscheidingspaal	<i>A.C.J. Viersen</i>	12
Puzzelstukjes Baggerman	<i>Arno Overmars en Gerda Rossel</i>	20
Wiekart, van Franse edelman tot dameskapper, Wiekart, Wicart, de naam*	<i>Wim Jansen</i>	26
Het Whemepoortje teruggeplaatst	<i>Hendrik Mulder en Henk Vaags</i>	34